

(Top)sport in de Westrand van Alkmaar

De gemeente Alkmaar wil de rommelige Westrand laten uitgroeien tot een *sportcity* voor Noord-Holland Noord. Sport en *health/leisure* kunnen een interessant concept zijn bij gebiedsherstructurering, mits dit voortborduurde op bestaande voorzieningen.

Het afgelopen decennium is de aandacht van planologen en bestuurders verschoven van grote uitleglocaties naar herstructureringsgebieden. Terwijl de transformatie van verouderde bedrijfsterrinen, havengebieden en woonwijken volop belangstelling geniet, heeft de economische crisis hard toegeslagen. Veel ambitieuze projecten worden aangepast, uitgesteld en soms afgeblazen. De vraag naar nieuwe woningen, kantoren en bedrijfsruimte is sterk teruggelopen en daarmee vervallen de opbrengsten die nodig zijn om de sloop, sanering en infrastructurele aanpassingen te betalen. Een deel van de vraaguitval is structureel door de krimp van de (beroeps)bevolking en de opkomst van het nieuwe werken

en webwinkelen. Sommige locaties moeten daarom een nieuwe bestemming én kosten-drager krijgen.

Postzegelplanologie

De Westrand van Alkmaar is een half verstedelijkt gebied ten westen van de randweg N9. Het is een typische stadsrandlocatie die in aanmerking komt voor herstructurering. Waar andere naoorlogse delen van Alkmaar zorgvuldig geplande stadsuitbreidingen zijn (De Hoef, Bergermeer en Alkmaar Noord), is de Westrand grotendeels zonder stedenbouwkundig plan tot stand gekomen. Functies waarvoor in de stad geen ruimte was, zoals sportvoorzieningen, volkstuinten, scholen, een evenemententerrein, dierenasiel en

kinderopvang, zijn hier in een min of meer toevallige configuratie samengekomen. De Westrand is zo vanaf de jaren 70 uitgegroeid tot de 'rommelzolder' van Alkmaar. Vooral het zuidelijk deel mist samenhang in vorm en functie en maakt een rafelige indruk. De jarenlange 'postzegelplanologie' was de provincie een doorn in het oog. Daarom dwong ze de gemeente in 2004 een structuurvisie voor dit gebied op te stellen op straffe van het niet langer meewerken aan nieuwe bouwvoorvragen. De gemeente pakte dit serieus op.

Structuurvisie

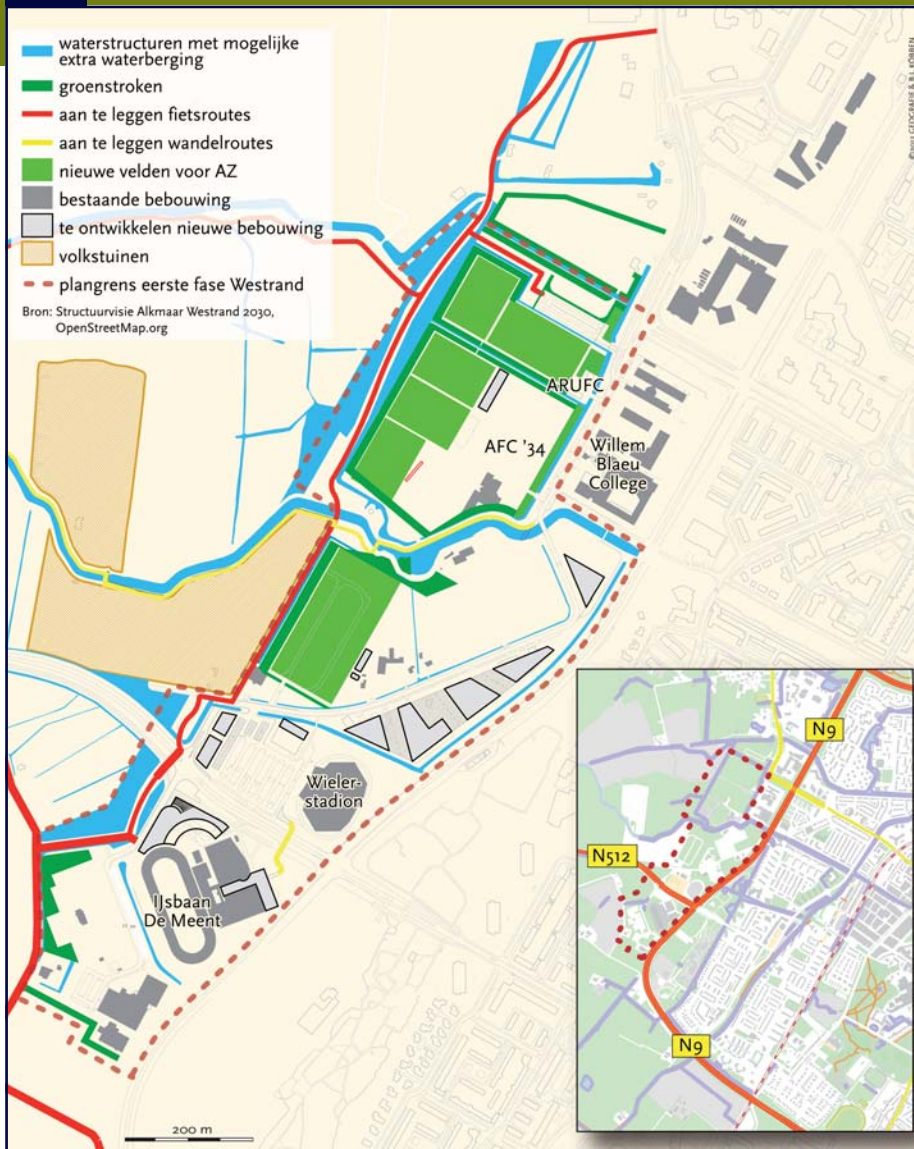
De Westrand heeft grote ruimtelijke en landschappelijke kwaliteiten die nog nauwelijks worden benut. Het gebied grenst aan open weide- en duinlandschap en bevat natuur- en cultuurhistorische waarden, zoals de goed bewaarde Kromme Sloot, een boezemwater langs de Monniken-, Raven- en Robonsbospolder, met bijzondere flora en fauna, de Robonsbosmolen, en het tracé van de voormalige trambaan naar Egmond.

De *Structuurvisie Westrand Alkmaar 2030* (2010) breekt radicaal met de willekeurige invulling en versnippering van het gebied. De hoofdopzet is een 'structureerend raamwerk' van vier onderdelen. (1) Aan de buitenzijde ligt open weidegebied. (2) Een bomenrand met water vormt een landschappelijke grens tussen het open weidegebied en de bestaande functies binnen de Westrand. (3) Daarbinnen vormen de boezemwateren met de dijken en de bermen van de doorgaande wegen 'groene lijnen'. Deze komen overeen met de gemeentelijke ecologische verbindingzones en worden waar mogelijk verbreed of verbonden. (4) Een netwerk van recreatieve langzaamverkeersroutes in noord-zuid- en oost-westrichting moeten het gebied voor recreanten ontsluiten.

Voor de gebieden binnen dit raamwerk

Vooraf het zuidelijke deel van de Westrand mist samenhang in vorm en functie en maakt een rafelige indruk, zoals hier de Olympiaweg.

geeft de gemeentelijke structuurvisie mogelijke functies aan. Het westelijke deel blijft beschikbaar voor groene bestemmingen, zoals de camping en sportvelden, met bijbehorende kleinschalige bebouwing. In het oostelijke deel staan kantoren en andere

grootschalige bebouwing voor dienstverlening en onderwijs. Dit kan zuidwaarts worden doorgezet. Nog verder zuidwaarts richting de N512 wordt aangesloten op de bestaande voorzieningen met functies op het gebied van sport, recreatie en leisure.

AZ-directieleden Toon Gerbrands (l) en Earnest Stewart voor het stadhuis van Alkmaar met de nieuwe plannen voor het AZ-complex in de Westrand.

Voor de nieuwe functionele zonerings is een aantal structuuringrepen nodig, waaronder een gedeeltelijke wegomlegging en sloop van enkele verenigingsgebouwen en een woning. De groen- en waterstructuren in het gebied moeten worden versterkt.

De kosten voor al deze ingrepen moeten worden gedekt uit de bebouwingmogelijkheden in het oostelijke gebied.

Sport als groeisector

De structuurvisie is een wensbeeld met als planhorizon 2030. Al vanaf het begin realiseerde de gemeente zich dat de uitvoering moeilijk zou worden. Uit gesprekken met marktpartijen kwam naar voren dat een ontwikkeling rond het thema sport de Westrand verreweg de meeste kansen bood. Topsport is een groeisector en sport sluit goed aan bij een aantal bestaande voorzieningen, waaronder de halfoverdekte kunstijsbaan De Meent en het Wielerstadion. Daarbij zijn de condities voor een verdere sportclustering in de Westrand gunstig vanwege de centrale ligging binnen Noord-Holland Noord (een achterland met bijna 1 miljoen inwoners), de goede bereikbaarheid, en de netwerkvorming met onderwijs/kennis- en zorginstellingen in Alkmaar gericht op talentontwikkeling.

De gemeente heeft de gewenste ontwikkeling van het zuidelijk deel van de Westrand tot sportcluster uitgewerkt in een stedenbouwkundig programma van eisen, waarin het stedenbouwkundige en financiële kader en de aanpak van de gebiedsontwikkeling zijn vastgelegd.

Trainingscomplex AZ

Dat het gebied aantrekkelijk is voor topsport wordt onderstreept door het gegeven dat eredisieclub AZ zijn nieuwe trainingscomplex in de Westrand vestigt. Het complex komt aan de buitenrand te liggen. De jeugdopleiding van AZ werkt nu al nauw samen met voortgezetonderwijsinstellingen. Het Willem Blaeu College, een door het rijk aangewezen LOOT-school voor topsporttalenten, bevindt zich pal tegenover het nieuwe trainingscomplex. Dit schept een optimaal klimaat voor topsport en talentontwikkeling. Ook andere sportverenigingen gaan arrangementen met het onderwijs aan.

Het huidige trainingscomplex van amateurvereniging AFC '34 wordt vernieuwd en ARUFC krijgt als tweede rugbyclub in Neder-

Sportstad Heerenveen

De gemeente Heerenveen wil naast het voetbalstadion en Sportstad Heerenveen een 'Nieuw Thialf' bouwen. De financiering moet komen van Provincie en Rijk.

De gemeente Alkmaar is er dan ook veel aan gelegen hiervoor geld te vinden. Er bestaat nu een breed draagvlak voor de plannen. De verrommeling van het gebied is een duidelijk halt toegeroepen. Maar lukt het de gemeente voldoende marktpartijen over te halen om te investeren in de Westrand? Zal er toch niet te veel worden bezuinigd op de landschappelijke inpassing en de ruimtelijke kwaliteit? Garanties zijn er niet en de komende jaren zal moeten blijken of Alkmaar de ambities uit haar structuurvisie kan waarmaken.

Navolging?

Gebiedsontwikkeling op basis van het thema sport is voor de Westrand van Alkmaar een geschikt concept vanwege de combinatie van gunstige omstandigheden. Thematische gebiedsontwikkeling is per definitie ingewikkeld en vraagt om een lange adem. Voor locaties met een vergelijkbare gebiedskarakteristiek en achterland is het concept sport en health/leisure de moeite van het onderzoeken waard. Het helpt als er al enkele gerenommeerde sportvoorzieningen gevestigd zijn. De ontwikkeling van Sportstad Heerenveen rondom SC Heerenveen (kader) is daarvan een mooi voorbeeld. Gebieden ontwikkelen zich gemakkelijker op organische wijze dan dat er een geforceerd concept op wordt los gelaten. In de woorden van Friso de Zeeuw, directeur Bouwfonds ontwikkeling, en praktijkhoogleraar Gebiedsontwikkeling aan de TU Delft: 'Go with the flow'.

Bronnen

- Gemeente Alkmaar 2010. *Structuurvisie Westrand Alkmaar 2030*.
- Gemeente Alkmaar 2011. *Actieprogramma college 2011-2014*.
- Gemeente Alkmaar 2011. *Stedenbouwkundig programma van eisen (SPVE) sportcluster Westrand*.
- Köper, N. 2010. *Woekeren met ruimte, over de inrichting van Nederland*. Business Contact, Amsterdam
- Traditie en tijdgeest in het ruimtelijk beleid, interview met Friso de Zeeuw. *RO Magazine*, oktober 2011,
- TU Delft 2011. *Gebiedsontwikkeling in een andere realiteit: wat nu te doen?*
- Vuijsje, H. 2003. *Schuifgroen, een wandeling langs de grens van Amsterdam*. Contact, Amsterdam.

land een kunstgraswedstrijdvlak. Ook het gemeentelijke sportcomplex De Meent wordt de komende jaren gerenoveerd en uitgebreid. Trampolinevereniging Triffis, met een nationaal toonaangevende topsportafdeling krijgt in de Westrand een nieuwe trampolinehal. Het is niet de bedoeling dat alle Alkmaarse sportvoorzieningen naar de Westrand verhuizen. In elke wijk dient een basisaanbod van sportvoorzieningen aanwezig te zijn. In de Westrand concentreren zich sportvoorzieningen met een stedelijke en (boven)regionale functie, in zowel de breedte- als de topsport. De ambitie van Alkmaar sportstad is vastgelegd in het collegeprogramma.

Grondexploitatie

Al deze sportvoorzieningen brengen niet genoeg op om de Westrand op de schop te nemen. De amateursporten zijn vanuit gemeentelijk begrotingsperspectief verliesgevend en worden gesubsidieerd. De clustering van deze functies in combinatie met topsport levert het gebied als geheel echter een meerwaarde op die sportgerelateerde bedrijvigheid kan aantrekken. Nieuwe, op commerciële leest geschoeide vormen van (para)medische dienstverlening, handel en horeca zijn geïnteresseerd en spelen met nieuwe concepten in op de gebiedsontwikkeling. Er zijn plannen voor een klimhal, een sauna/wellnesscomplex en een sporthotel.

De komende jaren moet blijken of de 50.000 m² extra vloeroppervlak in het sport-

Heerenveen is dankzij ijsstadion Thialf en het Abe Lenstrastadion van SC Heerenveen een bekende sportgemeente. In 2003 is gelijktijdig met de uitbreiding van het Abe Lenstrastadion een multifunctioneel sportcomplex gerealiseerd, Sportstad Heerenveen, met onder andere een zwembad, turncentrum, tennishal, klimhal en gezondheidsboulevard. Ook werd een CIOS-vestiging (met diverse opleidingen sport en bewegen) geopend. Sportstad Heerenveen is een initiatief van de gemeente, SC Heerenveen, een zorgverzekeraar en het Friesland College. De ontwikkeling was strak gepland, maar borduurde voort op, en was niet mogelijk geweest zonder het Abe Lenstrastadion en een duidelijke sporttraditie.

De discussie over een 'Nieuw Thialf' leidt tot heftige debatten. De gemeente is voorstander van een nieuwe ijsbaan naast het stadion van SC Heerenveen, de provincie lijkt te kunnen leven met een opknopbeurt van de oude baan en ondertussen lonken de gemeenten Leiden en Haarlemmermeer naar een verhuizing van de schaatsbaan. Het concept sportstad maakt opgang.

cluster van de Westrand ook daadwerkelijk met sport(gerelateerde) functies gevuld kan worden. Om de gemeentelijke grondexploitatie sluitend te krijgen, moet er immers ook geld verdiend worden. Bovendien is er geld nodig om de recreatieve wandel- en fietspaden in de Westrand aan te leggen en de groen- en waterstructuur te versterken. Deze onderdelen van het plan kunnen niet alleen uit de grondexploitatie worden gedekt. Fietsen, wandelen en hardlopen winnen aan populariteit en passen prima in het gebiedsconcept.

Een gebied ontwikkelt zich makkelijker organisch dan op basis van een geforceerd concept